

Avto-moto društvo Škofja Loka je praznovalo 70 let

V letu 2015 je Avto-moto društvo Škofja Loka praznovalo 70-letnico obstoja in bogatega delovanja. Za ta visok jubilej so v soboto, 24. 10. 2015, pripravili slavnostno akademijo v Kristalni dvorani Sokolskega doma v Škofji Loki.

Med visokimi gosti so se prireditve udeležili Anton Breznik, predsednik Avto-moto zveze Slovenije, škofjeloški župan mag. Miha Ješe, predsedniki in predstavniki sosednjih avto-moto društev Žiri, Železniki, Kranj, Šenčur ter seveda delegacija pobratenega društva iz Orehove vasi.

V pozdravnem govoru je Franc Jesenovec, predsednik Avto-moto društva Škofja Loka, pozdravil goste in ostale obiskovalce ter vodenje akademije predal voditeljskemu paru Meti Gantar in Gašperju Murnu. V kulturnem delu je nastopil Škofjeloški oktet.

Pogled v preteklost

V tisočletni zgodovini Škofje Loke zavzema pomembno mesto tudi zgodovina Avto-moto društva Škofja Loka. Oktobra 1945 je skupina zanesenjakov in ljubiteljev avtomobilizma in motorizma ter športa s skromnimi finančnimi sredstvi ustanovila Motociklistično fiskulturno društvo LUBNIK Škofja Loka. Petintrideset se jih je zbralo, njihov delovni program pa je bil: tehnična vzgoja, organiziranje turističnih izletov, ocenjevalnih in spretnostnih voženj, cestno-hitrostnih tekmovanj z motorji in šole za vzgojo voznikov motornih vozil.

Ustanovni člani Avto-moto društva Škofja Loka so bili: Alojz Zupančič - Zmago, Rajko Zupančič, Drago Vraničar - Fedja, Franc Luskovec - Cveto, Slavko Miklavc - Medo, Albert Koritnik, Adolf Kosterov, Ludvih Uršič - Merko, Bogdan Rajkovič, Franc Triler, Jože Podrekar, Kambe Ramedanovič, Vladimir Ferdin, Vinko Jugovec, Janez Paulus, Janez Zupanc, Jože Čemažar, Anton Rakovec, Franc Bešter, Pavle Podobnik, Miro Mihovec, Franc Bogataj, Stane Zakotnik, Janez Benedik in Franc Zaletel.

Ob ustanovitvi je imelo društvo v lasti:

- osebni avto opel,
- osebni avto pontiac,
- motorno kolo sachs,
- 572 litrov bencina,
- 25 litrov motornega olja.

Predsedniki društva so bili:

- 1945-1946: Alojz Zupančič - Zmago,
- 1946-1951: Franc Luskovec - Cveto,
- 1951-1959: dr. Adolf Gerjol,
- 1959-1965: Jože Hauptman,
- 1965-1992: Stane Krapež,
- 1992-1993: Janez Zavrl,
- 1994-2000: Anton Rakovec,
- 2000-2004: Cveto Podpečan,
- 2004-2005: Dušan Jerala,
- 2005-: Franc Jesenovec.

Hiša, v kateri domuje in deluje Avto-moto društvo Škofja Loka danes, je bila prvotno namenjena domu ljudske tehnike, vendar so se dela in ureditve zagnano lotili le člani avto-moto društva. Ves denar društva v letih 1958, 1959 in 1960 so porabili za načrte in material, delo je bilo udarniško.

Ko je bil predsednik dr. Adolf Gerjol, so dobili prvo učilnico, prva predavatelj pa sta bila ing. Peter Jenko in Jože Jereb, ki sta predavala motoroznanstvo.

Motorizacija se je iz leta v leto bolj razvijala, temu primeren pa je bil tudi odziv avto-moto društva. V učilnici so potekala predavanja cestnoprometnih predpisov, motoroznanstva, inštruktorji pa so kandidate usposabljali tudi v praktični vožnji. V času največjega povpraševanja je imelo društvo 17 avtomobilov, vsi inštruktorji pa so bili do leta 1975 zaposleni le honorarno.

Dom Avto-moto društva Škofja Loka, Fužinska ulica 8.
(iz arhiva AMD Škofja Loka)

Zakonodaja je kasneje krojila usodo avtošol. V letih 1990-1991 so se pojavile privatne avtošole, ki so bile huda konkurenca našemu društvu. Zakon o cestnem prometu, ki je bil sprejet leta 1998, je dokončno zapečatil usodo avtošole v Avto-moto društvu Škofja Loka. Zaradi strogih zakonskih zahtev je avtošola prenehala delovati, usahnil je finančni vir, društvo se financira samo od članarine, najemnine in donacij, ki pa jih je zaradi slabih gospodarskih razmer vse manj.

Da bi se društvo finančno opomoglo, smo v letih 1996–1999 s podjetjem Avtomehanika d.o.o. pripravljali Salon avtomobilov Loka. Bili smo prepričani, da bo prireditev, kjer je bilo iz leta v leto več prodajalcev in je bila tudi dobro obiskana, uspešna, vendar je bil trend drugačen. Prodajalci so zgradili svoje avtosalone in naenkrat ni bilo več zanimanja za drugačen način prodajanja avtomobilov.

Zelo pomembna dejavnost avto-moto društva, ki je vredna posebne pozornosti, je športna dejavnost. Zaradi nje se je glas o društvu in tisočletni Škofji Loki širil ne le na sončni strani Alp, pač pa je to ime obšlo vseh pet celin, celo zemeljsko oblo. Najboljši motoristi z vsega sveta so namreč preizkušali moči na cestno-hitrostnih dirkah za Veliko nagrado Loke.

Čeprav društvo ne organizira več slovitih motornih dirk, je aktivnost še vedno na primerni ravni. Športni delavci društva še vedno pomagajo pri pripravi dirk na državni ravni, pa tudi na svetovnih prvenstvih pri Avto-moto društvu Orehova vas, s katerim smo pobrateni že 41 let.

Naši športni funkcionarji so dolga leta po ukinitvi moto-dirk v letu 1973 organizirali avtomobilske relije za prvenstvo Jugoslavije, kasneje pa turistične reli preizkušnje. S Svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu smo za učence osnovnih šol pripravljali tekmovanja LOKA KOLO, na koncu šolskega leta pa na tekmovanju s skiroji po ulicah Škofje Loke LOKA SKIRO. Naši člani in športni delavci v začetku šolskega leta sodelujejo pri varovanju otrok na poti v šolo, v spomladanskem času sodelujemo pri učni uri o prometu v 2. in 3. razredih osnovne šole.

Zgodovina dirk v Škofji Loki

Že pol leta po ustanovitvi, aprila 1946, je društvo organiziralo prvo športno prireditev, ocenjevalno vožnjo od Škofje Loke do Žirov. Sodelovalo je 29 udeležencev, zmagal pa je **Ivan Poljak** na atraktivnem motorju BMW 500. Julija istega leta je bilo že meddruštveno tekmovanje na cesti Poljane–Škofja Loka. Sodelovalo je 30 tekmovalcev, zmagal je **Franc Zaletel** iz Stanežič pri Mednem. Še eno tekmovanje je bilo v letu 1946; septembra je bila na lubniški cesti cestno-hitrostna dirka od Škofje Loke do Breznice, v dolžini 5 km. Nastopilo je 41 tekmovalcev, zmagal pa je ing. **Stane Vidmar** iz Ljubljane z BMW 500.

Športna dejavnost se je hitro razvijala. Leta 1949 so bile krožne cestno-hitrostne dirke po starem mestnem delu Škofje Loke in Spodnjem trgu. Na 1186 m dolgi progi je nastopilo 31 tekmovalcev iz osmih slovenskih društev. Najboljši čas je dosegel **Leo Ponikvar** iz AMD Ljubljana, s povprečno hitrostjo 64,068 km/h. Zmagovalca smo sicer vsi poznali kot kitarista Ansambla Avsenik.

Leta 1954 je bila tekmovalna proga speljana mimo takratne bencinske črpalke, dolžina se je podaljšala na 1640 m in bila je že 80 % asfaltirana. Zmagal je Jure Černe, s povprečno hitrostjo 60,134 km/h. Leta 1956 je na škofjeloški dirki nastopil avstrijski dirkač **Hans Kummer**, torej je bila to prva mednarodna tekma.

Dirka v razredu prikolic, leta 1958. (foto: Edi Šelhaus)

Tega leta so se pojavili novi motorji Tomos puch, s katerimi sta odlično nastopala tudi Edo Čuden in Leon Pinter.

V razvoju športne dejavnosti Avto-moto društva Škofja Loka je naslednji pomembni mejnik leto 1960, ko so se dirke preselile iz starega mestnega jedra. Nova krožna steza, dolga 4500 metrov, je bila na cesti Plevna-Stari dvor-Trata-Lipica-Hudo polje-Plevna. Tega leta je zmagal **Edo Dolorenc** z gillero 500 ccm in dosegel povprečno hitrost 99,600 km/h. Že naslednje leto je bila prebita magična meja 100 km/h. **Edo Čuden** iz Ljubljane je zmagal na dirki za državno prvenstvo in za zmago prejel denarno nagrado v višini 15 000 din. Gledalcev je bilo 12 000.

Avgusta 1962 je bilo na progi v Škofji Loki državno prvenstvo, nagrada za rekord proge je bila 50 000 din, zmagala pa sta prikoličarja **Šnajder** in **Rogan**, z rekordom proge 115,714 km/h; to je gotovo zasluga zagnanih in

Tudi prikoličarji so tekmovali po ozkih loških ulicah, 1958. (foto: Edi Šelhaus)

vestnih članov društva ter seveda izkušenj, ki so jih z leti pridobili. Leta 1963 so prvič organizirali dirke za Nagrado LOKE z mednarodno udeležbo, saj so sodelovali še Avstrijci in Italijani.

Ugled loških organizatorjev je rasel in že leta 1964 je bila v Škofji Loki dirka na evropski ravni. Takrat je blestel **Morrie Low**, ki je rekord proge postavil pri nepozabni hitrosti 133,005 km/h. Žal pa je bil to njegov zadnji nastop v Škofji Loki, saj se je še

Hitrost je bila za številne gledalce zelo privlačna.
(iz arhiva AMD Škofja Loka)

isto leto smrtno ponesrečil na tekmovanju v Nemčiji. Če smo omenili 12 000 gledalcev leta 1960, jih je bilo leta 1964 že 35 000. Sledilo je nekaj let stagnacije, leto 1969 pa je bilo spet prelomno, saj je FIM ugodila prošnji Avto-moto društva Škofja Loka za naziv VELIKA NAGRADA in v Škofji Loki je bila prireditev najvišjega svetovnega razreda; to je bila istočasno tudi dvajseta, jubilejna dirka v organizaciji Avto-moto društva Škofja Loka. Slavje je bilo popolno tudi zaradi 40 000 gledalcev, lepega majskega vremena, zagrizenih bojov tekmovalcev, kopice kategorijskih rekordov in tudi absolutnega rekorda. Stekle so tudi že priprave za Veliko nagrado LOKE, ob 1000-letnici Škofje Loke, ki naj bi se točkovoala za svetovno prvenstvo.

Istega leta se je Avto-moto društvo Škofja Loka odločilo, da organizira tudi reli za republiško prvenstvo. S to dejavnostjo se je društvo ukvarjalo tudi v kasnejših letih, ko motornih dirk ni bilo več. Leta 1971 sta se na dirki za Veliko nagrado LOKE, kjer so sodelovali tekmovalci iz 17 držav, bilo je 30 000 gledalcev, zgodili dve nesreči s smrtnim izidom. Ranam sta podlegla Tone Kralj in Anglež John Burges.

Že prej smo omenili priprave na Veliko nagrado LOKE za leto 1973, s katero naj bi Avto-moto društvo Škofja Loka prispevalo k praznovanju 1000-letnice Škofje Loke. Dani so bili vsi pogoji za slavje in zmagoslavje, a usoda je hotela drugače. Italijanskemu tekmovalcu Emanuelu Maglianiju je zablokiral motor in z vso hitrostjo je zletel med gledalce. Štirje mrtvi so bili več kot tehten razlog, da je bila dirka prekinjena, nedokončana. Velika nagrada LOKE pa je bila zadnja prireditev na odprtih cestah v Sloveniji.

Ob obujanju teh spominov se verjetno marsikomu zbudi nostalgija po dobrih starih časih in želja, da bi morda spet zabrnili in zahrumeli dirkalniki po loških cestah ter bi spet zasmrdelo po bencinskih hlapih. Toda tudi če ne bi bilo tragedije, bi se cestno-hitrostne dirke selile s cest, saj so vedno večje hitrosti in s tem tudi vedno večje zahteve po varnosti tako tekmovalcev kot gledalcev zahtevale selitev na tekmovalne steze, prirejene za hitrostne preizkušnje.

Leon Pintar, večkratni zmagovalec loških dirk v kategorijah 175 in 250 ccm. (foto: Aki, Škofja Loka)

Na koncu pregleda uspešnega športno-organizacijskega obdobja omenimo, da je Avto-moto društvo Škofja Loka v letih 1984 in 1985 organiziralo avto reli prvenstvo za republiko in državno prvenstvo. Ob tem je prav, da omenimo, da društvo ni bilo samo uspešen organizator, temveč je skrbelo tudi za vzgojo in razvoj športnega kadra, od društvenih do mednarodnih rangov, saj se je v njem kalilo nešteto tekmovalcev. Omenimo samo Alfonza Breznika, Eda Dolenca, Pavla Pintarja v moto športu, med avtomobilisti pa Pušnika, Jerančiča, Kavčiča,

Frayerja, Vidica, Miklavca, Urbančiča in ostale.

Društvo ima v zadnjem letu okoli 600 članov, v najboljših časih pa jih je štel skoraj 1600. Po osamosvojitvi države je članstvo začelo močno upadati, zadnje leto se je osip nekoliko umiril in upajmo, da bo tako tudi v prihodnje.

Ne smemo pa pozabiti, da nam je poleg vseh čestitk, ki smo jih prejeli ob jubileju, čestitalo in nas obdarilo pobrateno Avto-moto društvo iz Orehove vasi, s katerim smo pobrateni že več kot 41 let in s katerim še vedno lepo sodelujemo.

Na svečani akademiji ob obletnici je predsednik AMZS podelil tudi priznanja zaslužnim delavcem društva; plakete so prejeli: Jože Hauptman, Franc Jesenovec, Valentin Jesenovec, Alojz Križaj, Milan Ravnič; častni znak je prejel Marjan Kržišnik, jubilejno listino pa Srečko Tušar in Avto-moto društvo Škofja Loka za 70-letnico.

Predsednik Avto-moto društva Škofja Loka Franc Jesenovec je podelil tudi društvena priznanja; zlato plaketo so prejeli: Stane Kalan, Zdravko Križnar in Milan Ravnič; srebrno plaketo: Silvo Hafner, Nada Kržišnik, Niko Prevc, Alojz Freljih, Marjan Kržišnik, Franc Novinc in Martina Klemenčič; bronasto plaketo pa: Helena Kalan, Jože Šink in Mateja Stanonik. Pisna priznanja so prejeli: Janez Jesenovec, Občina Škofja Loka, Avto-moto društvo Šenčur, Avto-moto društvo Kranj, Avto-moto društvo Žiri in pobrateno društvo Avto-moto društvo Orehova vas. Častni član društva je postal France Pavel Kemperle.

Po končani akademiji smo si v sproščenem druženju ogledali film z motornih dirk za Veliko nagrado LOKE, ki jo je leta 1971 posnel naš rojak Peter Pipp.

V predzverju Kristalne dvorane smo pripravili tudi razstavo Avto-moto društvo Škofja Loka skozi čas. Fotografije so prikazovale čas od ustanovitve in dejavnosti, s katerimi smo se v društvu ukvarjali v njegovi bogati zgodovini. Razstava je bila na ogled od 23. oktobra do 3. novembra 2015, ogledala pa si jo je veliko Ločanov.